

MÉSZÁROS GÁBOR

Botrányos ének terjed

A *Stájer tánc* német nyelvű fordításai*

Pálóczi Horváth Ádámot (1760–1820) 1813-ban feljelentették udvarellenes bujtogató énekei miatt, és a *Stájer tánc* című szöveg volt a fő bizonyíték ellene. Tanulmányom a titkosrendőrségi feljegyzések elemzésére, kontextusba helyezésére koncentrálok, valamint a *Stájer tánc* két német fordítását adja közre. A forrás közlésének és ismertetésének célja egyfelől az, hogy bemutassa, miről jelentettek Magyarországon a bécsi Polizeihofstellének az 1810-es évek elején, másfelől a *Stájer tánc* Horváth Ádám-féle újraírásának esete mentalitástörténeti és irodalomtörténeti adatokat tár elénk. A dalt már két nagy ívű tanulmányban is elemezték, a német fordítások azonban ez idáig nem jelentek meg nyomtatásban.¹ A közölt dokumentum az Oberste Polizei- und Zensurhofstelle iratsorozatában maradt fenn.²

Az Österreichisches Staatsarchiv, Allgemeines Verwaltungsarchivban létezik egy nagy terjedelmű *Polizei* című iratanyag, amely a különböző, Bécsben működött rendőrségi szervek töredék iratanyagát tartalmazza. Az 1793–1813. évkör irataihoz egyelőre csak cédulakatalógus áll rendelkezésre, amelyben személyek, helynevek, illetve tárgyak alapján lehet tájékozódni.³ Ez utal a PHSt 1925.1815 jelzetű ügyíratra, amely a Pálóczi Horváth Ádám *Stájer tánc* című dalával kapcsolatos nyomozás iratait tartalmazza. A Horváth Ádámról készült iratok aktájában híradások szerepelnek például

* A Kulturális és Innovációs Minisztérium EKÖP-24 kódszámú Egyetemi Kiválósági Ösztöndíj Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült. Támogató intézmény: ELTE (Eötvös Loránd Tudományegyetem).

¹ Mészöly Gedeon, *Pálóczi Horváth Ádám Énekeskönyve*, Szeged, Szeged Városi Nyomda, 1930 (Szegedi Alföldkutató Bizottság Könyvtára, IV. Társadalom- és néprajzi szakosztály Közleményei, 8). – Vörös Károly, *Horváth és a „Stájer tánc”* = *Uő, Adalékok Pálóczi Horváth Ádám életéhez*, Bp, Akadémiai, 1958 (Irodalomtörténeti füzetek, 17), 34–53.

² Jelzete: AT-OeStA/AVA Inneres PHSt 1925.1815. Címe: Horvath Adam. Dátuma: 1815.

³ A témában megjelent forráskiadás: Mészáros Gábor, Tamás Máté, *Levélből ügyírat: Gróf Festetics János levele XX-nek a Somogy vármegyei tisztújításról (1813) és hivatali visszaélésekről*, Lymbus: Magyarágstudományi Forráskiadványok, 19 (2021), 1. sz., 615–633. – A forráskiadás többek között egy Festetics János gróf által írt levelet tartalmaz, amely a Somogy vármegyei politikai helyzetről szól. Az ügyírat olyan tisztviselőkről (Csapody Gábor, Csépan István, Sárközy István, Szokolay Dániel és Teleki László) tartalmaz adatokat, akik az irodalomtörténeti diskurzusban is gyakran kerülnek elő. A levelet egy XX kódjelű informátor továbbította a rendőrségi hivatalnak, részletezve a Somogy vármegyei tisztújítással és korrupcióval kapcsolatos visszaéléseket. Az informátor valószínűleg Hoffmann Antal pesti tanácsos volt. A dokumentumok hasznos források a korabeli politikai témájú információtranszfer és titkosrendőrségi megfigyelés gyakorlatának a megértéséhez.

a Franciaország fennhatósága alá került Illír Tartományok ügyeiről, Pécsen őrzött francia hadifoglyok lázongásáról, Zala megyében a himlőoltások elmulasztásáról, Felső-Magyarországról az árvízkárosultak panaszairól, valamint Szepes megyéből az újoncok helyzetéről. Tehát személyekre vonatkozó és földrajzilag vegyes ügyek kerültek egymás mellé, amelyekkel a tanulmányban nem foglalkozom, mert nem kapcsolódnak a politikai ének kérdéséhez.

A Polizeihofstelle

Az Oberste Polizeihofstellét 1793-ban hozták létre Johann Anton Pergen gróf (1725–1814) irányítása alatt, és hamarosan az udvar legfőbb rendőri hatóságává vált. 1801-ben a hivatal feladatkörei a cenzúra irányításával is kibővültek. Bár az Oberste Polizei- und Zensurhofstelle illetékessége formálisan nem terjedt ki a Magyar Királyság területére, az 1810-es évek elején mégis mintegy harminc informátor (Vertrauter, Correspondent) tevékenykedett a hivatal megbízásából a magyar korona országaiban, közvetlenül a Polizeihofstelle elnöke alá rendelve.⁴ A hatóság vezetését 1813 márciusától Franz Hager von Allentsteig (1750–1816) látta el. A Polizeihofstelle a Monarchia összeomlása után vált kutathatóvá, ezután az anyag nagyobb része tűzvészben megsemmisült. A Justizpalast felgyújtása az 1927. július 15-i tüntetés és sztrájk, majd a tüntető tömeg és a rendőrség összecsapásának a következménye. A tűzvészben elpusztult a jogi könyvtár, és úgy tűnt, hogy az ott őrzött levéltári és könyvtári anyag is, az Allgemeines Verwaltungsarchiv Polizei- und Zensurhofstelle levéltári anyagainak jelentős része – hozzávetőlegesen 40%-a – azonban fennmaradt.⁵ Takáts Sándor (1860–1932) a sorozat egyes aktáiról – főként az országgyűlési vonatkozású, reformkori iratokról – még a Justizpalastban történt gyűjtogatások előtt készítettetett másolatokat, amelyek

⁴ DEÁK Ágnes, „Zsandáros és policzájós idők”: Államrendőrség Magyarországon, 1849–1867, Bp., Osiris, 2015, 23. – A hivatal történetéhez és iratsorozatához: LÁBÁN Antal, *Kortörténeti titkos jelentések Bécsből a száz év előtti magyarságról*, Századok, 56(1922) 1–5. sz., 306–329. – Anna Hedwig BENNA, *Organisierung und Personalstand der Polizeihofstelle (1793–1848)*, Mitteilungen des Österreichischen Staatsarchivs, 6(1953), 197–239. – WELLMANN Nóra, *A Habsburg-Birodalom titkosrendőrségének kiépülése és működése I. Ferenc uralkodása idején = Nyolc tanulmány a XIX. századi magyar történet köréből*, szerk. CSORBA Csilla, GERŐ András, Bp., ELTE Bölcsészettudományi Kar, 1978, 51–78. – PAJKOSSY Gábor, „mit welchen ich im geheimen Dienstverbande stehe”: Sedlnitzky magyarországi besúgó a reformkor hajnalán = *Miscellanea fontium historiae Europaeae: Emlékkönyv H. Balázs Éva történészprofesszor 80. születésnapjára*, szerk. KALMÁR János, Bp., ELTE Bölcsészettudományi Kar, 1997, 335–357, 335–337. – PAJKOSSY Gábor, *A titkosrendőrség Magyarországon 1848 előtt = Emlékkönyv Csetri Elek születésének nyolcvanadik évfordulójára*, szerk. PÁL Judit, SIPOS Gábor, Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2004, 338–344. – PAJKOSSY Gábor, *A Polizeihofstelle magyar vonatkozású iratai, a Takáts Sándor gyűjtemény és a történeti kutatás*, Levéltári Közlemények, 77(2006), 1. sz., 49–72. – DEÁK, i. m., 7–31. – Michael HOCHEDLINGER, *Die Polizeihofstelle, Verwaltungsgeschichte der Habsburgermonarchie in der Frühen Neuzeit = Hof und Dynastie, Kaiser und Reich, Zentralverwaltungen, Kriegswesen und landesfürstliches Finanzwesen*, I, Hrsg. von Michael HOCHEDLINGER, Petr MAT’A, Thomas WINKELBAUER, Wien, Böhlau, 2019, 590–594.

⁵ PAJKOSSY, *A Polizeihofstelle ...*, i. m., 49–54.

1951-ben a Magyar Országos Levéltárba kerültek.⁶ A hazai kutatás homlokterében a Takáts-hagyaték állt, míg az eredeti iratanyagot kevésbé használták.⁷

A politikai dalok vizsgálatáról és a Stájer tánc története

A *Stájer tánc*ról szóló feljelentés és nyomozás betekintést enged a 19. század eleji magyarországi irodalmi és politikai nyilvánosság sajátos működésébe, rávilágítva a cenzúra és a hírközlés mechanizmusaira. Láthatóvá válik a szövegek létrejöttének, befogadásának a feltételrendszere, valamint az azokat befolyásoló társadalmi, retorikai és történeti kontextusok. Horváth alkalmi költeményeinek elemzéséhez érdemes megérteni a korabeli magyarországi hírközlési és sajtórendszer struktúráját. Az államhatalom cenzúrája jelentősen korlátozta a nyomtatott sajtó közvéleményt formáló funkcióját. A sajtókiadványok még csak szórványosan jelen(het)tek meg az országban az 1810-es évek elején,⁸ az információtranszfer legalapvetőbb eszközének továbbra is a levelezés számított. A folyóiratok olvasói, szerkesztői egy értelmiségi kör tagjai voltak, a szerzők csak rendkívül szűk, legfeljebb néhány ezer fős olvasóközönségre gyakorolhattak hatást. Ezen kívül a buborékszerű információs közegen kívül a társadalom szélesebb rétegei – a falusi kisnemességtől a kisvárosi polgárságon át az értelmiség alsóbb szegmenseiig – politikai tájékozottságukat részben a könnyen megjegyezhető és terjeszthető, frappáns, gyakran közismert alanyagra épülő szövegekből merítették. Ide tartoztak a versek, pamfletok és gúnydalok, amelyek a 18. század végén a politikai közlés és nyilvános véleménynyilvánítás alternatíváiként is értelmezhetők.

Horváth alkalmi verseinek dallamai gyakran nyugat-európai eredetű, akkoriban népszerű műdallamok voltak.⁹ Az énekek elsődleges befogadóközege a dallamkincset ismerő, a politikai események iránt fogékony köznemesi és városi kispolgári réteg lehetett. A Habsburg-ellenes politikai énekek, amelyek egyúttal elutasították a nemesi előjogokat fenyegető forradalmi eszméket, szintén erre a célközönségre mutatnak. E költemények tehát a korszak politikai attitűdjeinek és irodalmi preferenciáinak a lenyomataiként is szolgálnak. A kormányzat figyelemmel kísérte az efféle művek terjedését. Mivel a versek rejtett udvarellenessége mellett forradalomellenes álláspontjuk

⁶ A Takáts Sándor-gyűjteményhez (MNL OL N 119) lásd: *Uo.*, 55–64.

⁷ Takáts Sándornak a témában publikált szövegeihez: NAGY Miklós, *Takáts Sándor emlékének, 1860–1932*, Bp., Thallóczy Lajos-Társaság, 1937 (A Thallóczy Lajos-Társaság kiadványai, 4). – FAZEKAS István, *A Haus-, Hof- und Staatsarchiv magyar vonatkozású iratai*, Bp., Magyar Nemzeti Levéltár, 2015 (A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának kiadványai, I. Levéltári leltárak, 10), 60, passim. – Takáts könyvei a témában: TAKÁTS Sándor, *Emlékezzünk eleinkről*, Bp., Genius, 1929. – TAKÁTS Sándor, *Hangok a múltból*, Bp., Athenum, 1930. – TAKÁTS Sándor, *Kémvilág Magyarországon*, Bp., Franklin, 1932.

⁸ *Media and Literature in Multilingual Hungary, 1770–1820*, szerk. DÓBÉK Ágnes, MÉSZÁROS Gábor, VADERNA Gábor, Bp., reciti, 2019 (Reciti Konferenciakötetek, 3).

⁹ A *Stájer tánc* Cseh Tamás előadásában, amely a 2008-as Ünnepeink című albumon jelent meg: https://www.youtube.com/watch?v=XVw9nGG21SI&list=RDXVw9nGG21SI&start_radio=1 (utolsó megtekintés: 2025. augusztus 24.)

megegyezett a nemesség és az udvar közötti politikai konszenzussal – amelyet a francia forradalomtól való félelem erősített –, hosszú ideig nem avatkoztak be. A napóleoni háborúk lezárultával azonban változott a helyzet, és a titkosrendőri megfigyelések a politikailag gyanús megnyilvánulásokra is kiterjedtek.¹⁰

Az ominózus dalt Horváth maga így említi egy Kazinczy Ferenchez írt levelében: „Van egy nem régi Scénám, – mert ez a’ név illik neki, melyben egy Magyar le mondván reménységérül, Stajer tánczot készül járni ’s nógat rá másokat is: Hát Isten neki! kapjunk rá, szokjunk rá a’ Német tánczra. Sat.”¹¹

1814. június 21-én gróf Erdődy József magyar kancellárhoz a dal egyik lejegyzését mint legfelsőbb kabinetiratot küldték, amelyben botrányos énekek kivizsgálására adtak utasítást. A költemények szerzőjeként Horváth Ádámot nevezték meg, akiről tudni lehetett, hogy Zala vármegyében tartózkodik, de Somogy vármegyében is rendelkezett birtokokkal. A kabinetirat kiemelte, hogy Horváth a Gömör vármegyei közgyűléseken a királyi rendeletekkel szembeni ellenállását tanúsította.

Kedves gróf Erdődy! Tudomásomra jutott, hogy Somogy és Zala vármegyében szétében igen botrányos énekeket énekelnek, melyek közül egyet mellékletben közlök Önnel. Ezen énekek szerzője állítólag egy bizonyos Horváth Ádám, aki Zala vármegyében tartózkodik, de Somogy vármegyében is vannak birtokai, és aki Gömör vármegye közgyűlésein rendeleteimmel szemben különös ellenállást tanúsított. Ebben az ügyben teljes óvatossággal indítsa meg a pontos nyomozást, a szükséges intézkedéseket szabályszerűen tegye meg, és erről hozzám tegyen kimerítő jelentést, Schönbrunn, 1814. június 21. Ferenc.¹²

A Polizeihofstelle számára aggodalomra okot adó költemény, a *Stájér tánc* birodalomellenes érzelmeket hangsúlyozott. Maga a cím utalás a korabeli adóterhekre és a pénzromlásra, mivel a „Stájér” szó játékosan összezseng a „Steuer” (adó) kifejezéssel. A botrányos ének szövege a következő:

Stájér tánc

Már Isten néki szokjunk rá, kapjunk rá a német tántzra,
Ugyis már régen megnyertek, ráverték a szolgálancra.
A muzsikás nem ismeri, nem veri a mi hurunkat.
Ha Stájert húz, mit pengessünk? jobb vessük el sarkantyunkat.
De szánd meg Árpád már unokádat, Tartsd meg e’ vérrel szerzett hazádat.

Már régen érzem, a nagy sas, a kakas körme mivé tett?
Hogy stájér végzi, a nem rég víg vendég hozza minétet.

¹⁰ VÖRÖS, i. m., 34–37.

¹¹ Horváth Ádám Kazinczy Ferencnek, Széphalom, 1814. augusztus 25. = KAZINCZY Ferenc, *Levelezése*, s. a. r. VÁCZY János, Bp., 1902 (Kazinczy Ferenc Összes Művei: Levelezés, 12), 43.

¹² Vörös Károly fordítása. Vö. VÖRÖS, i. m., 39.

Nyalka tsizmám, elrombolta, pór szolga sarú formára,
Fűzött topányom elnyírte, s ütötte cipő-kaptára,
De szánd meg Árpád még [unokádat, Tartsd meg e' vérrel szerzett hazádat.]

Isten úgy látszik elvette, letette szent kezit rólunk,
Panaszkodunk, de mind irva, mind sirva hijjába szóllunk;
Hogy gyávaságunk büntette, jól tette: igaz Biróra
Találtunk benne; méltó lett e nemzet Isteni ostorra;
De szánd meg Árpád még unokádat, Tartsd meg e' [vérrel szerzett hazádat.]¹³

A kancellária elküldte a vers másolatát a nádornak. Bár a nádor július 4-én megkapta a rendeletet, az intézkedés, amely Zala és Somogy vármegyék alispánjait az ügy titokban történő nyomozására utasította, csak több mint egy héttel Horváth Kazinczyhoz írott levele után, szeptember 3-án indult el a címzettekhez. Ez a késedelem, valamint a tény, hogy Horváth egy későbbi levelében szó szerint közölte Kazinczynak a két alispánhoz érkezett nádori rendeletek szövegét, arra utal, hogy a vizsgálat nem maradt titokban az érintettek előtt.¹⁴

A nádor jelentése szerint a somogyi alispán által megkérdezett nagybajomi közbirtokosok nem tudtak ilyen énekekről. Hozzá tették, hogy Horváth négy évvel korábban elköltözött, és azóta nem tartott fenn kapcsolatot a megyével. A zalai alispán, Sümeghy József (1757–1832) valamivel több információt szerzett, bár a jelentés szerint neki sem sikerült megtalálnia az említett ének szerzőjét, titokban azonban megszerezte Horváth Ádám egyik énekét. Az alispán jelentése alapján Horváth visszavonultan élt Petrikeresztúron, ritkán járt Zalaegerszegre, és társaságban is ritkán mutatkozott. Kiemelte, hogy a legfelsőbb rendeletek végrehajtását soha nem akadályozta.

A szolidabb verzió

A további vizsgálatok során a zalai alispán, Sümeghy József személyesen kereste fel Horváthot, hogy tisztázza a szóban forgó ének szerzőségét. Horváth szóbeli felelet helyett írásbeli nyilatkozatot adott át, mellékelve saját kézzel írott versét, amely a franciák Stájerország és Németország elleni támadására vonatkozott. Vörös Károly tanulmánya teljes terjedelmében közli Horváth Ádám latin nyelvű nyilatkozatának magyar fordítását, amelyet a zalai alispánnak nyújtott be.¹⁵ A latin nyelvű levél nem szerepel a Polizeihofstelle iratai között, viszont szerepel a Takáts Sándor által készített másolatok között, amelyre Vörös Károly is hivatkozik.¹⁶ Persze az sem kizárható, hogy

¹³ AT-OeStA/AVA Inneres PHSt 1925.1815. Számozatlan, jelzet nélküli papírszeleten Ének címmel.

¹⁴ Uo., 41.

¹⁵ Uo., 44–47.

¹⁶ Vörös Károly tehát nem a Staatsarchivban található titkosrendőrségi feljegyzéseket vizsgálta, hanem a Magyar Udvari Kancellária anyagát, amely a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában található. A jelzet, amelyet hivatkozott: Országos Levéltár, Magyar Udvari Kancellária Levéltára, Acta praesidialia

a Polizeihofstelle iratai közül a levél azóta tűnt el. Horváth átírta a dalban a Habsburg-ellenes vonatkozásokat, átalakítva azokat franciaellenes tartalmúvá. Ez az új fogalmazású szöveg ebben a formájában az 1809-es győri csatavesztés eseményeinek visszhangjaként volt értelmezhető.

Rábaközi stájer tánc¹⁷

Hát isten néki! kapjunk rá, szokjunk rá a német táncra;
Bécs után úgyis minket ver a fegyver a szolgálancra.
A táncmester nem isméri, nem méri a mi hangunkat,
Csoszkatót [!] vér; ne pengessünk hát, vessük el sarkan[t]yunkat
Szánd meg Árpádom! szánd unokádat,
Tartsd meg ez vérrel szerzett hazádat.

Már a Rábán túl a nagy sas, a kakas körme mivé tett?
Stájer tánc végzi a manifestummal kezdett minétet;
Nyalka csizmám elrombolja pór szolgál-saru formára,
Fűzött topányom elszabta francia cipő-kaptára.
Szánd meg Árpádom! szánd unokádat,
[Tartsd meg ez vérrel szerzett hazádat.]

Isten, úgy látszik, elvette, letette szent kezit rólunk,
Agyarkodunk, s egy franc komandó-szóra futva harcolunk.
Az oroszlány is így futa valaha a kakasszóra.
Oh gyávaság! be méltó lett nemzet ilyen ostora!
De szánd meg Árpádom! szánd unokádat,
Tartsd [meg ez vérrel szerzett hazádat.]

Horváth többek között azzal érvelt, hogy a *Stájer tánc* udvarhoz eljutott változata egy nem tőle származó átköltés, és ahhoz képest a saját, eredeti, franciaellenes tartalmú műve, a *Magyar Árión* nem tartalmaz udvarellenessé szólásokat. Kifejtette, hogy az éneket a *Magyar Árión* részeként írta meg, így az egy drámai mű része, és ekképpen az egy szereplő nézeteit közvetíti, nem pedig a szerző személyes álláspontját, utalva a szókratészi stílus és a Szentírás hasonló gyakorlatára.

Az ügyet ad acta tették, vagyis hivatalosan lezárták, a *Magyar Árión* című dalgyűjtemény kinyomtatását azonban a cenzúra később sem engedélyezte.

(Kanc. praes.) 1814: 5, 9, 15, 32, 33. sz. Az általa használt jelzetstruktúra elavult, még a szekciórendszer és a törzsszámok bevezetése előtti időből származik. Az iratok jelenlegi jelzete: HU-MNL-OL-A 45-a-1814-5, 9, 15, 32, 33.

¹⁷ Megegyezik az Ötödfélszáz Énekek 48. darabjával. Vö. *Ötödfélszáz énekek: Pálóczi Horváth Ádám dalgyűjteménye az 1813. évből (Kritikai kiadás, jegyzetekkel)*, s. a. r. BARTHA Dénes, KISS József, Bp., Akadémiai, 1953, 172–173.

*

A következőkben az AT-OeStA/AVA Inneres PHSt 1925.1815 aktájában található két német fordítás átíratát közlöm.¹⁸ Az átírásban a betűhűségre törekedtem, és az RMKT XVIII. századi műveket közlő kiadások szövegközlési elveit vettem alapul. A rövidítéseket jelöletlenül feloldom, az aláhúzott részeket kurziválva jelölöm.

A két német nyelvű versfordítás az eredeti Habsburg-ellenes ének két, egymástól eltérő változata. Mindkét szöveget Franz Hager küldi el az uralkodónak 1814. június 21-én, azonban különböző dokumentumok részeként. A két fordítás más-más kéz írása, és mind stílusbeli, mind nyelvi megoldásaikban különböznek. Az első változat költőibb, hívebben követi az eredeti szöveget, valamint metaforákban gazdagabb. A második változat gyakran magyaráz, pontosít, vagy körülírja az első változat képeit, néha nehezkesebbé téve a nyelvezetet. Az első változatban gyakoriak a modális szerkezetek, valamint a metaforikus nyelvezet („unsere Musick kennt er wohl nicht”, „an die knechtliche Ketten geschmiedet”). A második fordítás ezzel szemben kevésbé irodalmi, inkább magyarázó jellegű; célja nem az eredeti vers retorikai erejének megidézése, hanem annak értelmező tolmácsolása. Több sor végén zárójeles magyarázat olvasható: például „unsern Musick (d.i. unseren Willen)”, ezáltal ez a változat egyfajta olvasói segédletként funkcionál. A két fordítás közti különbség tehát nem csupán stílári, hanem funkcionális is: míg az első az esztétikai hűséget, a dal hatásának újrateremtését célozza meg, a második inkább értelmező fordításként olvasható.

*

Lied.

1.

Nun wohlan, gewöhnen wir auch, und treten zum Deutschen Tanze,
Denn wir sind schon ohnehin gewonnen, und an die knechtliche
Ketten geschmiedet.
Unsere Musick kennt er wohl nicht, und schlägt nicht unsere Saiten,
Beim steyrer Tanze, sind nicht nöthig, daher weg mit unseren Sporen.

Doch schone Arpad deinen Enkel
und erhalte durch diß Geblüth dein erworbenes Haus.

2.

Schon lange merke ich, daß der große Adler den Haan ge-
zwungen, und nicht lang nach den Steyer-Tanze ein fremder Gast den Menuett
angefangen hat. Und meine Tschismen bereits der Staub
verrichtet, in Bundschuhen zugeschnitten, und auf deren Dienst
geformt.
Doch schone Arpad etc. etc.

¹⁸ Köszönöm Magyar Attilának a német nyelvű átírásban nyújtott segítségét.

3.

Die Gottheit, wie es scheint, hat seine heilige Hand von
uns entzogen, und wenn wir auch uns schriftlich
oder weinend beklagen, unsere Stimme wird nicht
gehört; daß unsere Vergehungen er so gestraft,
in ihm fanden wir gerechten Richter, diese Gei-
sel hatte man verdient.

Doch schöne Arpad etc.

*

Übersetzung

Nun wohl an gewöhnen wir uns daran

Und treten zu dem Deutschen Tanze

Da man uns schon längst dazu genommen

Und an des Knechtes Ketten band.

Man kennet nicht mehr unsern Musick (d.i. unseren Willen)

Und schlägt nicht mehr auf unsere Saiten (d.i. man achtet nicht unsern Willen)

Beim Deutschen Tanze, ist nicht nothwendig mit Sporren klirren,

Es ist besser selbe hinweg thun.

Doch schöne Arpad deinen Enkel

Und erhalte dein durch diß Geblüth erworbenes Haus.

2

Schon längst bemerkt ich daß der *große Adler*

Mit seinen Klauen den *Hahn* bezwungen hat.

Daß zu End¹⁹ deutschen Tanze

Ein Minuett gespielt wird.

Meine eleganten Tschismen umwandelte der Staub

In Form der gewöhnlichen Schuhe,

Und band die²⁰ Tritte nun

In die Schuhe ein.

Doch schöne Arpad etc. wie oben.

3.

Es scheint die Gottheit nahm weg, und entzog

Seine allmächtige Hand von uns;

Wenn wir uns auch beklagen schreibend, oder weinend,

Doch vergebens geht unsere Rede dahin.

Daß er uns gestraffet hat, hat recht

gethan der gerechte Richter

In²¹ fanden wir, daß das Volk

dem Gottes Strafe würdig ward.

Doch schöne Arpad deinen Enkel etc.

¹⁹ Olvashatatlan szó.

²⁰ Olvashatatlan szó.

²¹ Utána olvashatatlan, áthúzott szó. Fölé írt szó, nem olvasható.